

РЕШЕНИЕ

№ 4614

гр. София, 09.07.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 3 състав,
в публично заседание на 07.06.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ива Кечева

при участието на секретаря Мариана Велева и при участието на прокурора Милен Ютеров, като разгледа дело номер **6590** по описа за **2017** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203 и сл. от Административно-процесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 1, ал. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините (ЗОДОВ).

Образувано е по иск, предявен от Г. С. М., чрез адвокатско дружество „М. и Д.“, срещу Българска народна банка, за присъждане на основание чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ на обезщетение за претърпени имуществени вреди в размер на 8 627,97 лв., определено в размер на законната лихва за забавено плащане на гарантираното вземане в размер на 196 000 лв. за периода от 30.06.2014 г. до 04.12.2014 г. Претендира се присъждане на разноските по делото.

В първото заседание по делото, проведено на 14.10.2019 г., ищцата, чрез надлежно упълномощения адв. Д., на основание чл. 214, ал. 1 ГПК, заявява изменение на иска, който следва да се счита предявен за заплащане на обезщетение в размер на 7 262,83 лв., изчислено в размер на законната лихва върху гарантирания депозит от 196 000 лв., за периода от 25.07.2014 г. до 04.12.2014 г.

На основание чл. 214, ал. 1, изр. 3 ГПК, със заявление от 02.04.2021 г., ищцата, чрез адв. Д., изменя иска, като намалява размера му от 7 262,83 лв. на 5 624,38 лв., сума представляваща обезщетение за периода от 26.07.2014 г. до 05.11.2014 г.

Ищцата твърди, че е претърпяла вреди, причинени от незаконосъобразно бездействие на БНБ да вземе решение в изпълнение на задължения, произтичащи от директното прилагане на правото на ЕС в областта на изплащането на гарантирани депозити, в очертания срок от чл. 1, § 3, т. i от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива

2009/14/ЕО. Заявява, че вредите, чиято обезвреда претендира, са причинени от невъзможността да бъде ползван гарантираният от закона размер на влога, който съгласно Директива 94/19/ЕО е станал изискуем в срок от 5 работни дни от спиране на плащанията на кредитна институция. Поради тази причина се претендира обезщетение в размер на законната лихва за периода от 30 юни 2014 г. (датата, на която следвало да бъде извършено активиране на гаранционната схема) до 04.12.2014 г. - датата на преустановяване на нарушението на БНБ. Ищцата твърди, че е налице забава на изплащане на обезщетението по гаранционната схема, което е в пряка причинно-следствена връзка с бездействието на БНБ, изразяващо се в неустановяване неналичността на депозитите в К., в срока регламентиран с чл. 1, § 3, т. i от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО. В хода на устните състезания по делото ищцата, представлявана от адв. Д., моли съда да уважи изцяло исковата претенция, като поддържа аргументите, изложени в исковата молба и в представените по делото писмени становища. Претендира присъждане на разноски и прави възражение за прекомерност на възнаграждението за процесуално представителство на ответната страна.

Ответната страна – Българска народна банка, чрез процесуален представител адв. В., в представен по делото писмен отговор от 04.02.2019 г., изразява становище за нередовност на исковата молба, тъй като ищцата не е уточнила какво фактическо или правно действие претендира, че БНБ е следвало, но не е извършила. Излага доводи за недопустимост на предявения иск, като се позовава на Решение на СЕС от 12.10.2004г. по дело С-222/02, с което съдът приел, че Директива 94/19/ЕО няма пряко приложение спрямо вложителите. На следващо място посочва, че твърдяното от ищцата бездействие, представлява правно, а не фактическо бездействие, както и че българското и европейското законодателство не оправомощава БНБ да издаде акт, с който да установи, че гарантираните депозити в К. са неналични. Същевременно ищцата не е поискала от БНБ да издаде акт, с който да обяви депозитите за неналични, респ. не е обжалвала мълчалив отказ за издаване на такъв акт. Твърди се липса на правен интерес за ищцата, тъй като адресат на актовете на БНБ може да бъде единствено търговска банка, но не и нейните вложители. Посочва се, че ответникът не разполага с административни властнически правомощия спрямо вложителите в банки, заради което няма как да е налице бездействие на БНБ при упражняване на административна дейност спрямо вложител. Единственият акт, който БНБ е компетентна да издаде съобразно българското законодателство в процесния период, след който да започне да тече срокът, в който ФГВБ да започне да изплаща гарантираните влогове съобразно чл.36, ал.2 ЗКИ, е актът за отнемане на лиценза на К.. Поддържа се от ответника, че чл.204, ал.4 АПК е неприложим и в конкретния случай евентуалната преценка за законосъобразността на твърдяното бездействие е недопустима по пътя на инцидентния контрол. Законосъобразността на единствения акт, който БНБ е компетентна да издаде, след който да започне изплащането на гарантираните депозити, може и да е била предмет на производството по оспорване пред ВАС – производство, приключило неуспешно за жалбоподателите, като не е завършило с отмяната на акта от съда. Дефиницията по чл.1, пар.3, б.і от Директивата в периода, за който се търси обезщетение, е транспонирана в чл.36, ал.2, т.1 ЗКИ. Решението на БНБ по този текст е влязло в сила. С оглед твърдението на ищцата, че поради бездействие на БНБ е забавено заплащането на гарантирания размер на вземането ѝ, се подчертава, че самото изплащане се осъществява от ФГВБ, а

ответникът няма правомощия да дава достъп до гарантираните влогове на вложителите. БНБ се позовава и на чл.8, ал.3 ЗОДОВ с аргумент от чл.79, ал.8 от ЗКИ, предвиждащ, че БНБ, нейните органи и оправомощените от тях лица не носят отговорност за вреди при упражняване на надзорните си функции, освен ако са действали умишлено.

По отношение основателността на иска са изложени следните аргументи: не е налице противоправно бездействие на БНБ да изпълни задължение, произтичащо от приложимо с директен ефект право на ЕС; ако се приеме, че е налице невъведен в законодателството текст от Директивата, това е основание за търсене на отговорност от законодателния орган на държавата. Директива 94/19/ЕО е правилно транспонирана в чл.23 от ЗГВБ и следователно няма директен ефект. В националната правна уредба в процесния период законодателят е предвидил идентичност на акта за установяване на неналичност на депозит с акта по отнемане на лиценз за извършване на банкова дейност – въпрос, който не е уреден изрично от Директива 94/19/ЕО и от Директива 2009/14/ЕО, поради което държавите-членки разполагат с възможност за преценка. Нормата на чл.1, пар.3, б.1 от Директивата няма директен ефект, тъй като не е безусловна и достатъчно точна по съдържание, защото предоставя право на преценка на държавите-членки най-малко по въпросите кой е компетентният национален орган да извърши преценка за установяване неналичност на депозитите; с какъв акт и по каква процедура да се извърши това установяване. Дори при извод, че Директивата има пряк ефект, тя не вменява задължение за фактическо действие на БНБ, а за волеизявление, респ. за произнасяне на правен акт. Ако се поддържа, че е било налице бездействие в нарушение на Директивата, следва да се има предвид, че с решение от 15.12.2015г. на Европейската комисия е затворена образуваната на 25.09.2014г. процедура за нарушение 2014/ 2240 във връзка с неизпълнение на задълженията, произтичащи за България, съгласно чл.1 пар.3 и чл.10, пар.1 от Директива 94/19/ЕО. Ответникът отрича тезата, че извършва административна дейност спрямо ищцата. Сочи, че актът на БНБ за отнемане на лиценза на К. е влязъл в сила, а М. не е искала от БНБ издаване на друг акт, нито е обжалвала мълчалив отказ за издаването му. Ответникът няма парично задължение спрямо ищцата, доколкото задължението за заплащане на гарантирания размер на депозитите е на ФГВБ. Ищцата не обосновава и не сочи доказателства за реално възникнали вреди и затова ползва нормативно установен измерител на стойност. Съобразно чл.119, ал.5 ЗКИ по влога ѝ се начислява лихва за целия период, през който К. е поставена под специален надзор. За остатъка от главницата по депозита ищцата има вземане, подлежащо на удовлетворяване в производството по несъстоятелност на К.. В договорите, сключвани между К. и вложителите ѝ има уговорка, че изплащането на суми от ФГВБ следва да започне не по-късно от 20 работни дни от датата на решението на БНБ за отнемане на лиценза за банкова дейност съгласно чл.23, ал.5 ЗГВБ. Към 30.06.2014 г. – датата, от която ищцата поддържа, че е търпяла вреди, не са били налице кумулативните изисквания на Директивата и на транспониращите я норми от националното законодателство за издаване на акт от БНБ за установяване неналичност на депозитите. Същевременно крайната дата на увреждането би следвало да е 06.11.2014 г., когато БНБ е приела решение № 138 за отнемане лиценза на К.. Вредата не е настъпила при или по повод на административна дейност. БНБ няма правомощия да изплаща в полза на вложители суми по гарантирани влогове, не може да бъде задължена и за акцесорното задължение за лихви, тъй като съгласно чл.86,

ал.1 ЗЗД задължен за лихва за забава е само длъжникът по главното задължение. БНБ няма и правомощия да разпорежда на ФГВБ кога да започне заплащане на гарантираните депозити. В случая началната дата е определена с Решение № 61/18.11.2014г. на УС на ФГВБ. Общозвестен факт е, че към процесния период Фондът не е разполагал със средства, за да започне изплащане на гарантираните депозити. Заем за тази цел е отпуснат от Правителството на 3.12.2014 г. Получаването на плащане от Фонда не е зависело от поведението на БНБ, а от платежоспособността на ФГВБ. Гарантираните вложители на К., в това число и ищцата, обективно не е имало как да получат плащане на гарантирания размер на влоговете си преди Фондът да получи заем от правителството, това прекъсва и причинно-следствената връзка между твърдяното от ищцата бездействие на БНБ и претендираните от нея вреди. Липсва и противоправно бездействие от БНБ с аргумент, че в решение по дело С-571/16 СЕС е приел, че неправилното въвеждане на чл. 1§ 3, т. i от Директива 94–19ЕО може, при определени обстоятелства, да доведе до ангажиране отговорността на държавата-членка. В същото решение се посочва, че националният съд следва да прецени кой от държавните органи, съобразно компетенциите, дадени им от закона е извършил нарушение и дали същото е достатъчно съществено и следва този орган да репарира евентуално причинените от нарушението вреди. Тази преценка следва да се извърши при спазване правото на съответната държава-членка. Директивата предоставя възможност за преценка на държавите -членки относно органа, който следва да констатира неналичност на депозитите, така че да спазят нейните принципи, съобразявайки спецификите на националното законодателство. Директивата е акт, който създава задължения за държавата за приемане на вътрешно законодателство, което да въведе на национално ниво нейните принципи. Такова законодателство не е прието, като административен орган, БНБ спазва действащото законодателство такова каквото е. Неточното и непълно транспониране на Директивата не може да е основание за ангажиране на отговорността на БНБ. Липсва противоправно бездействие на орган или длъжностно лице на БНБ, тъй като понятието "неналичен депозит" не е било въведено в националното законодателство към 2014 г., както и не е бил определен компетентен орган, който да установява състоянието на неналичност на депозити, съответно, не са били определени последиците от установяване на неналичността на депозитите по отношение на националната схема за гарантиране на депозити. Вместо това в чл. 3б, ал. 2, т. 1, вр. ал. 3 от ЗКИ в приложимата редакция, е била предвидена единствено възможност за отнемане на лиценза на банка в срок от 5 работни дни от установяването на неплатежоспособност. Чл. 23, ал. 1 от отменения ЗГВБ, действал през процесния период, е предвиждал, че Фондът изплаща задълженията на съответната банка до гарантираните размери само когато БНБ е отнела банковия лиценз на търговска банка, като според чл. 23, ал. 5 ФГВБ започва да изплаща суми не по-късно от 20 работни дни от датата на БНБ за отнемане на лиценза. Директива 94/19/ЕО и националният закон не предвиждат задължение за БНБ за извърши фактическо действие за установяване неналичност на депозитите, следователно не може да има бездействие за БНБ да извърши фактическо действие, каквото не е предвидено. Същевременно през процесния период БНБ не е имала предоставено правомощие да приеме юридически акт, т. е. да извърши правно действие, различен от акта за отнемане на лиценза за банкова дейност на К., след което да започне изплащането на гарантираните депозити. В административното право няма компетентен орган по подразбиране. Едва с

измененията на ЗКИ от м.08.2015 г. е уредено правомощие за установяване на неналичност на депозитите на кредитна институция и е възложено на БНБ. Съгласно чл. 23 от ЗГВБ в редакцията към 2014 г., Националната схема за гарантиране на депозитите е имала право да започне изплащане на гарантираните депозити, само когато БНБ отнема лиценза на банка и при никакви други условия. Поради това дори БНБ да беше издала акт за установяване неналичност на депозитите, ФГВБ не би имал правомощие да започне плащане преди отнемане на лиценза за банкова дейност. Ответникът акцентира върху разликата между фактическо и правно бездействие. В решение С-571/16 СЕС е посочил, че установяването на неналичност на депозитите трябва да стане с изричен акт на компетентен орган и не може да бъде извеждана от други актове, нито презюмирана въз основа на други обстоятелства. Установяването на неналичност на депозити по смисъла на Директива 94/19ЕО може да се извърши единствено чрез правно действие – вземане на изрично решение, т. е. издаване на индивидуален административен акт. От съществено значение е и фактът, че вредата не е причинена умишлено. Липсва нарушение при осъществяване на общия и специалния надзор над К.. Не е налице и пряка и непосредствена причинна връзка между бездействието и твърдения вредоносен резултат, тъй като претендираните вреди не са закономерна и необходима последица от поведението на БНБ.

В хода на устните състезания по делото ответникът, чрез адв. Н., моли съда да отхвърли предявения иск, като неоснователен. В представени по делото писмени бележки излага подробни аргументи, в т.ч. се позовава на т.1 от Решение от 25.03.2021г. на СЕС по дело С-501/18, сочейки, че с оглед задължителното тълкуване на разпоредби от Директива 94/19ЕО и само на това основание искът се явява неоснователен. Претендира за присъждане на разноски по делото.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура счита, че исковата претенция е основателна и доказана.

Административен съд София град, I отделение, III състав, като взе предвид изложените от страните становища и доводите на ищцата и извърши съвкупна преценка на доказателствата, намира за установено следното от фактическа страна: Установява се, че Рамков договор за платежни услуги за потребители от 20.03.2014 г. и Анекс към него № 139839/20.03.2014 г. (л. 19), са сключени между Г. С. М., като депозант и [фирма]. Банката се е задължила да открие сметка на депозанта в евро за съхранение на пари при условията на преференциален безсрочен депозит. Депозиранията сума се олихвява по текущ годишен лихвен процент в зависимост от размера на депозиранията сума, като ако надвишава 25000 евро лихвата е 7,5% /чл. 5 от анекса/.

От представена вносна бележка от 20.03.2014 г. и нареждане за междубанков кредитен превод от 21.03.2014 г. се установява, че по сметка на ищцата в [фирма] е внесена сума в общ размер на 101 500 евро.

На 20.06.2014 г. с писмо вх. № 4098 в БНБ е получено писмено уведомление от ръководството на [фирма], с което е предоставена информация за изчерпване на ликвидността и преустановяване на разплащанията, както и на всички видове банкови операции и се иска от БНБ да предприеме необходимите мерки, включително поставяне на [фирма] под специален надзор. На същата дата, на основание чл.115, ал.2, т.2 и т.3 от Закона за кредитните институции /ЗКИ/, УС на БНБ е приел Решение № 73, изм. и допълнено с Решение № 74/22.06.2014 г., с което [фирма] е поставено под специален надзор за срок от три месеца. За срок от три месеца е спряно

изпълнението на всички задължения на [фирма]; дейността на [фирма] е ограничена, като е забранено извършването на всички дейности съгласно банковата лицензия; отстранени са от длъжност членовете на УС и членовете на НС на [фирма].

С поставянето под особен надзор на [фирма] БНБ е възложила на квесторите осигуряването на пълен анализ и оценка на активите и пасивите на банковата група от независим външен одитор. Такава проверка за [фирма] е възложена на 25.06.2014 г., като резултатите са оповестени публично на 11.07.2014 г. Проверката е частична и установява, че за определена категория кредитополучатели по кредити в общ размер на 3,5 млрд. лева от общ кредитен портфейл от 5,4 млрд. лева липсва съществена информация за финансовото им състояние и/или целевото усвояване на кредита.

На 30.06.2014 г. УС на БНБ приема решение № 82 да бъдат **намалени** лихвените проценти по депозитите на [фирма] до средния им пазарен размер за банковата система по видове, матуритет и валути съобразно приложение към решението.

На 31.07.2014 г. УС на БНБ приема решение № 94, с което приема доклад за текущото състояние на [фирма], представен от квесторите и на основание чл. 107, ал. 3 от ЗКИ издава задължителни предписания на квесторите между които следните: да създадат специален екип, който в срок до 15.09.2014 г. да организира подготовката на кредитните досиета за целите на одиторската оценка и да подпомага квесторите в управлението на взаимоотношенията с кредитополучателите, включително и за предприемане на необходимите действия спрямо длъжници, които не осигуряват редовно обслужване на своите задължения към банката; да сключат допълнителни договори с одиторски фирми за цялостна оценка на активите на банката, която да бъде осъществена в срок до 20.10.2014 г.

Установява се от приетите доказателства, че на 05.09.2014 г. квесторите представят „Доклад за изпълнение на Решението на УС на БНБ от 31.07.2014 г.“, в който се дава подробен отчет за изпълнение на дадените с решението задължителни предписания.

На 16.09.2014 г. УС на БНБ взема решение № 114 за удължаване срока на специален надзор за [фирма] с още два месеца, съответно до 20 и 22 ноември и указва на квесторите най-късно до 20.10.2014 г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на банката, извършена от трите одиторски компании и до 31.10.2014 г. да представят в БНБ отчет за капиталовата адекватност на [фирма] на база изготвената пълна оценка на активите и след извършване на съответни счетоводни операции.

На 20.10.2014 г. квесторите внасят в БНБ докладите за извършените от одиторите анализ и оценка на основни балансови позиции и издадени банкови гаранции на клиенти на [фирма], които са разгледани на заседание на УС на БНБ на 21.10.2014 г. и приети с Решение № 133.

С Решение № 138 от 06.11.2014 г., на основание чл. 103, ал. 1, т. 1 от ЗКИ вр. чл. 62, буква „а“ и чл. 63, буква „в“ от Регламент (ЕС) № 575/2013, чл. 103, ал. 2, т. 25, чл. 103, ал. 4 и чл. 151, ал. 1 - 3 от ЗКИ, УС на БНБ отнема лиценза за извършване на банкова дейност на [фирма]. Съгласно същото решение на основание чл. 9, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност (З.) следва да бъде подадено искане до компетентния съд за откриване на производство по

несъстоятелност на [фирма] и да бъде уведомен на основание чл. 9, ал. 6 от З. Фондът за гарантиране на влоговете в банките за подаденото искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на [фирма], с цел извършване на подготвителни действия за назначаване на синдик. Въз основа на представените на 01.11.2014 г. финансови и надзорни отчети на К. към 30.09.2014 г. УС на БНБ установява отрицателна стойност на собствения капитал на [фирма] в размер на минус 3745313 хил. лева, определен според Регламент (ЕС) № 575/2013 г., както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно Регламент (ЕС) № 575/2013 г. С Решение № 61 от 18.11.2014 г. УС на ФГВБ определя 04.12.2014 г. за начална дата на изплащане на гарантираните депозити и за целта определя девет обслужващи банки.

Представена е по делото Препоръка от Съвета на надзорниците на Европейския банков орган към БНБ и ФГВБ относно необходимите действия за спазване на Директива 94/19/ЕО от 17.10.2014 г., както и отговор на БНБ от 22.10.2014 г. относно предприетите действия в изпълнение на дадената препоръка.

От удостоверение изх. № 2518/07.08.2019 г., издадено от [фирма] – в несъстоятелност, се установява, че на 06.11.2014 г. за Г. С. М. е изпратена информация до ФГВБ за подлежаща на изплащане сума в размер на 196 000 лв., съгласно чл. 4, ал. 1 и ал. 2 от ЗГВБ (отм.). Посочената сума представлява съвкупност от главница и капитализирани лихви към 06.11.2014 г., като К. АД не може да удостовери каква част представлява главница и каква лихви. Начислените, но неосчетоводени възнаградителни лихви по сметките на М. са в размер както следва: - за периода 20.06.2014 г. – 06.11.2014 г. – 1 198,15 евро; за периода 25.07.2014 г. - 06.11.2014 г. - 780,18 евро.

С Решение № 664/22.04.2015 г. на Софийски градски съд по т. д. № 7549/2014 г., е обявена неплатежоспособността на К. с начална дата 06.11.2014г. С решение № 1443/03.07.2015 г. по т. д. № 2216/2015 г., Софийският апелативен съд е отменил Решение № 664/22.04.2015 г. на СГС в частта, относно началната дата на неплатежоспособността, като е определил за начална дата 20.06.2014 г., по съображения, че състоянието на неадекватност на собствения капитал на К. не е настъпило към момента на отразяване на коригираните стойности в изготвените от квесторите отчети към 30.09.2014 г., а е било факт преди този момент. Посочените решения са достъпни на интернет сайта на В..

Приетата по делото съдебно-счетоводна експертиза е констатирала, че безсрочните депозити в евро в [фирма] са олихвявани по периоди, както следва: в периода от 20.06.2014 г. до 01.07.2014 г. – 7,50 %; в периода 01.07.2014 г. - 06.11.2014 г. - 2,74 %. Експертизата е изчислила размер на лихва, начислявана върху сума от 196 000 лв. по влога на М. в К. АД, за периода 25.07.2014 г. – 06.11.2014 г. – 1506,69 лв. Според експертизата размерът на законната лихва за забава върху сумата от 196 000 лв. по периоди е както следва: за периода 25.07.2014 г. – 06.11.2014 г. – 5733,82 лв.; за периода 25.07.2014 г. – 04.12.2014 г. – 7262,83 лв.

Въз основа на така установеното от фактическа страна настоящият съдебен състав направи следните правни изводи:

Искът е за обезщетение на вреди, за които се твърди, че произтичат от нарушение на правото на Европейския съюз. Към датата на предявяването му в българското законодателство липсват специални процесуални норми, регламентиращи реда за реализиране отговорността на държавата за вреди, причинени в резултат на нарушаване на правото на Европейския съюз.

Съгласно чл. 4, § 3 от Договора за Европейския съюз, по силата на принципа на лоялното сътрудничество, Съюзът и държавите членки, при пълно взаимно зачитане, си съдействат при изпълнението на задачите, произтичащи от Договорите. Държавите-членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнение на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза, съдействат на Съюза при изпълнението на неговите задачи и се въздържат от всякакви мерки, които биха могли да застрашат постигането на целите на Съюза. Цитираната разпоредба на ДЕС не регламентира иска за ангажиране отговорността на държавата за нарушаване на правото на ЕС, но материалноправните му предпоставки са изведени ясно в практиката на СЕС, който приема, че принципът на извъндоговорната отговорност на държавите-членки за нарушение на правото на ЕС е присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът.

Правото на ЕС не предвижда процесуалните правила и компетентния национален съд за разглеждане на такива спорове, а предоставя това правомощие на държавите-членки в съответствие с принципа на процесуална автономия, ограничени от принципите на равностойност и ефективност. Правото на достъп до съд и на ефективна съдебна защита са закрепени в чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, приложим по отношение на споровете, свързани с правния порядък на Съюза. Макар определянето на компетентните юрисдикции и на процесуалния ред за предявяване на иск за отговорност на държавата на основание правото на Съюза да попада в обхвата на процесуалната автономия на държавите членки, те са длъжни да отстранят по реда на националното право последиците от причинените от държавата вреди, при това при спазване на принципите на ефективност, налагащ националните процесуални правила да гарантират ефективна защита на предоставените от общностното право права и на равностойност, изискващ националното право да предостави на всеки основан на общностна разпоредба иск процесуално третиране, което да е поне толкова благоприятно, колкото е благоприятно третирането, предвидено за сходни искове, основани на вътрешното право.

Правото на Съюза предвижда също, че задължението за поправянето на вредите съществува във всички хипотези на нарушаването му от държава-членка, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава по принцип носи отговорност за поправянето на вредите. Изискванията за прилагане на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти вследствие нарушение на правото на ЕС, принципно не трябва да се различават от тези, които уреждат отговорността на Съюза, при сравними обстоятелства.

На следващо място, съгласно решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, по

дело С-571/16, националният съд е този, който следва да определи пред кой съд и по кой ред трябва да се разгледа предявеният иск. Основният въпрос, на който е дължим отговор в тази връзка, е дали задължението на БНБ по чл.1 пар.3, буква i) от Директивата е административно и в тази връзка действа ли БНБ като административен орган по смисъла на §1, т.1 ДР на АПК.

Българска народна банка функционално и организационно не принадлежи към системата на администрацията. Тя се отчита пред Народното събрание, което, наред с Президента, избира ръководните ѝ органи. Независимостта на БНБ е изрично прогласена в чл. 44 от ЗБНБ, съгласно който, в редакцията към момента на настъпване на твърдяните вреди, при упражняване на правомощията и изпълнение на задълженията си по този закон Българската народна банка, управителят и членовете на управителния съвет са независими и нямат право да искат или да приемат указания на Министерския съвет и на други органи и институции. Министерският съвет и другите органи и институции нямат право да дават указания на Българската народна банка, на управителя или членовете на управителния съвет. На БНБ са възложени публичноправни функции, главната сред които е да поддържа ценовата стабилност, чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на закона. На БНБ е възложен и надзорът на кредитните институции, съгласно чл. 1, ал.2 от Закона за кредитните институции /ЗКИ/, за изпълнение на което правомощие тя може да издава индивидуални административни актове, които подлежат на съдебен контрол - чл.151, ал.3 ЗКИ.

Следователно, принципната независимост на БНБ и разграничаването ѝ от системата на администрацията не изключват обстоятелството, че в нейна тежест са възложени конкретни административни правомощия, именно по ЗКИ, във връзка с които БНБ извършва административна дейност. Това означава, че в определени хипотези БНБ действа като носител на административни правомощия, регламентирани със закон, и в това си качество, и в тези случаи представлява административен орган по смисъла на §1, т.1 ДР на АПК. Доводът се подкрепя и от изрично определената подсъдност на оспорванията срещу актове на органи на БНБ, съгласно чл. 132, ал.2, т.3 АПК.

Правомощието по чл.1 §3 i) от Директивата е възложено на „съответния компетентен орган“ на държавата-членка, който е именно БНБ. Тя е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната, с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на вложителите – чл.2, ал.6 ЗБНБ. БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл.4, § 1, т.40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013г., а възложеното ѝ в чл.13 и чл.36 ЗКИ правомощие да издава и отнема лицензи на банки е естествено продължение на надзорната дейност върху тях. При тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия, като разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките. В тази връзка следва да се посочи, че генералният адвокат в точка 107 от заключението си по дело С 571/16, по което е постановено решението от 4 октомври 2018 г., посочва, че

БНБ е органът, компетентен да установява неналичността на депозитите в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19.

Освен това, предвид обективния характер на извъндоговорната отговорност на държавата за вреди от нарушения на правото на ЕС, редът за ангажиране на деликтната отговорност по реда на чл.45-49 от ЗЗД е неприложим. В решението по дело C-571/16 СЕС изрично сочи, че разпоредбата на чл.4, пар.3 ДЕС, както и принципите на равностойност и ефективност, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която правото на частноправните субекти на обезщетение за вреди от нарушаване на правото на ЕС зависи от спазването на допълнително условие, а именно вредата да е причинена умишлено от съответния държавен орган.

В контекста на посочените стандарти, на чл.4, пар.3 от ДЕС и на принципите на равностойност и ефективност, както и на тълкуването, дадено с решението по дело C-571/16, следва да се приеме, че искът, с който е сезиран АССГ, макар и предявен преди измененията на ЗОДОВ и АПК (ДВ бр.94 от 2019г.), следва да бъде разгледан по реда на чл. 203-207 АПК, в съответната им редакция, срещу надлежния ответник Българска народна банка, във връзка с възложените му административни правомощия по надзор върху кредитните институции.

От първо и второ съображение на Директива 94/19/ЕО следва, че с въвеждането на схеми за гарантиране на банковите депозити във всички държави -членки и с хармонизирането на приложимите гаранции за минимална сума, Директивата има за цел хармоничното развитие на дейностите на кредитните институции в целия Съюз чрез премахването на всички ограничения върху правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, като същевременно се повишава стабилността на банковата система и защитата на вложителите. За тази цел, чл. 3 от Директива 94/19/ЕО предвижда, че всяка държава-членка осигурява в рамките на нейната територия да бъдат въведени една или повече схеми за гарантиране на депозити. Съгласно чл. 7, § 1 и 1а от същата директива, държавите членки осигуряват гарантирания размер на съвкупните депозити на всеки вложител да бъде установен на 100 000 Е., в случай че депозитите са неналични.

Според чл.1, § 3 от Директивата, неналичен е депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато: i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Както е посочил СЕС в т. 49-51 от решението по дело C-571/16, от текста на чл.1, §3 i) от Директива 94/19 изрично следва, че необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и платим, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Освен това чл. 1, §3 i)

уточнява, че посочените компетентни органи трябва да установят това „колкото е възможно по-скоро“ и „не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за пръв път, че съответната кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми“. От тези разпоредби следва, че установяването на неналичността на депозитите не може да зависи от неплатежоспособността на кредитната институция или от отнемането на нейния лиценз. От обяснителния меморандум към предложението на Комисията за директивата е видно, че определението за неналичен депозит не е обвързано с рисковете на производствата по оздравяване и ликвидация. Освен това от съображение 12 от Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока за изплащане следва, че съществува възможност възстановяването на депозити чрез схемата за гарантиране да се извършва успоредно с мерки за реструктуриране.

Както е посочил СЕС в т.60 от решението по дело С-571/16, срокът, в който трябва да се установи, че депозитите са неналични, е императивен и не може да бъде дерогиран. От друга страна, съгласно т.66 от същото решение, удължаването на срока за изплащане на депозитите е възможно единствено при изключителни обстоятелства и не може да надвишава 10 работни дни. В т.69 от решението по дело С-571/16 СЕС е прието, че чл.1, §3 и чл.10, §11 от Директива 94/19 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат, от една страна национално законодателство, съгласно което установяването на неналичността на депозитите зависи от неплатежоспособността на кредитната институция и от отнемането на нейния банков лиценз, и от друга страна, отклоняване от предвидените от тези разпоредби срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитната институция да бъде поставена под специален надзор. Това тълкуване е потвърдено и с т. 73 от решение от 25.03.2021 г. по дело 501/2018. СЕС последователно постановява, че чл. 1, §3 i) от Директива 94/19 трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган, като предварителното предявяване от титуляра на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

От изложеното следва, че за да се задейства схемата за гарантиране на депозитите, Директива 94/19/ЕО предвижда процедура само от три стъпки: 1/ компетентният орган се уверява, че депозит, който е дължим и платим, не е бил изплатен от кредитна институция; 2/ в рамките на пет работни дни след това заключение, компетентният орган трябва да определи дали съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити, които са дължими и платими и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи; 3/ схемата за гарантиране на депозити трябва да е в състояние да изплати надлежно доказаните вземания на вложителите в рамките на 20 работни дни, след като компетентният орган е взел своето

решение.

Задължението на БНБ като надзорен орган върху банковата дейност и носещ отговорността за поддържане на стабилността на банковата система, да обяви неналичността на депозитите по смисъла на Директивата, следва пряко от така възложените ѝ функции и от нормите на самата Директива. БНБ не може да бъде оправдана за това, че не е приложила норма на правото на ЕС с директен ефект, само защото Директивата не е била правилно транспонирана и съответно БНБ не е била изрично определена от българския законодател за „съответния компетентен орган“.

В разглеждания случай, постановявайки Решение № 73/20.06.2014г. за поставяне на К. под специален надзор, БНБ е разполагала с необходимите факти, за да може да мотивира извод за неналичност на депозитите по смисъла на чл.1, § 3 i) от Директива 94/19/ЕО, като преустановяването на достъпа до депозитите е по причини, пряко свързани с финансовото положение на К.. Не е спорно, че към 20.06.2014г. К. не само не е изпълнила вече подадени заявки за плащане, но и всички вложители са били лишени от възможността изобщо да правят заявки за изплащане на депозитите си и не са имали достъп до тях почти шест месеца. От решението за поставяне на К. под специален надзор, което се основава на чл.115, ал. 1 и чл. 115, ал.2, точки 2 и 3 от ЗКИ, е видно, че „ликвидните активи на банката по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, или банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори“. К. е поставена под специален надзор с пълно преустановяване на плащанията, въпреки че националното право позволява мерки с по-ниска степен на намеса – избор между пълно и частично преустановяване на плащанията и ограничаване на дейностите – вж.чл.116, ал.2, т.2 и т.3 от ЗКИ. Според решението на УС на БНБ от 20.06.2014г., към 11,58 часа на 20.06.2014г. по сметката на К. в платежната система за брутен сетълмент в реално време R. разполагаемата наличност е в размер на 237773 лв., при наредени чакащи плащания за над 38 млн.лв. При това положение първото условие - кредитната институция да изглежда неспособна за момента да изплати депозита, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, се явява спазено, тъй като от посочения момент К. не е била в състояние да приема заявки и да изплаща дължимите и платими депозити.

Освен това не е съществувала близка перспектива кредитната институция да е в състояние да изплати депозитите. Както е посочено в решението на УС на БНБ, с писмо № 4098/20.06.2014г., изпълнителните директори са уведомили БНБ, че като имат предвид наличните средства на банката по сметки и в брой, те няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката в най-близко време. В резултат, още на същата дата, УС на БНБ е приел решението за поставяне на К. под специален надзор, спрени са всички плащания и всички банкови сделки на институцията. Така самата БНБ е постановила забрана К. да изплаща депозити по причини, които са пряко свързани с проблеми с ликвидността на К.. Както е видно от мотивите на УС на БНБ в решението от 20.06.2014г., поставянето на К. под специален надзор е продиктувано от наличието на опасност от неплатежоспособност поради

засиленото теглене на средства и липсата на достатъчно ликвидни активи към 20.06.2014г., като определеният тримесечен срок на надзора недвусмислено показва липсата на „близка перспектива“ за изплащане на депозитите от кредитната институция.

От изложеното следва, че с решението си от 20.06.2014г. БНБ е извършила обективната констатация, че по нейно виждане К. изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. От това следва, че макар да не е извършена изрична констатация в този смисъл, депозитите в К. стават неналични по смисъла на чл.1, §3 i) от Директива 94/19, поради което в срок от 5 работни дни е следвало да се постанови изричен акт в този смисъл – задължение, което произтича от директно приложимото право на ЕС.

Съгласно т.117 от Решението по дело C-571/16, разпоредбата на чл. 1, §3 i) от Директива 94/19 има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят на частноправните субекти права, които да позволят на вложителите да предявят иски за обезщетяване за вредите от късното изплащане на депозитите. Идентично е постановеното и с т. 63 и т. 86 от решението по дело 501/18, като СЕС отново подчертава, че тази разпоредба предвижда безусловно и достатъчно точно задължение, поради което предоставя права на частноправните субекти, и следователно съдържа норма с директен ефект. Следователно, чл.1, § 3 i) от Директива 94/19, като пряк източник на права и задължения, овластява и задължава БНБ да установи неналичността на депозитите с изричен акт, различен от акта, с който се отнема лиценза поради неплатежоспособност. Като не е взела това решение в императивния 5 дневен срок, БНБ е нарушила правото на Съюза. Това нарушение е достатъчно съществено, за да ангажира отговорността на държавата. Така според т. 115 от решението по C-571/16 и т. 97 от решението по C-501/18, при наличие на определени обстоятелства, които трябва да бъдат преценени от националния съд, фактът, че неналичността на депозитите не е установена в петдневния срок, предвиден в член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, въпреки че са били изпълнени ясно посочените в тази разпоредба условия, може, при обстоятелствата в главното производство, да представлява достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на Съюза.

Както е посочено и в т.105 от решението на СЕС по C-571/16, достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на ЕС предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики (в този

смисъл решение на СЕС от 5 март 1996г., делата С- 46/93 и С- 48/93).

Чл.1, §3 i) от Директива 94/19 ясно посочва при какви условия и в какъв срок се установява неналичността на депозитите. Ако тези условия са изпълнени, компетентният орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични – т.108 от решението по С-571/16. В случая, въпреки че БНБ е преценила, че К. е застрашена от неплатежоспособност и че със собственото си решение за поставяне на банката под надзор е възпрепятствала изплащането на депозитите за по-дълъг период, не е направила установяването в срок, което е попречило да започне компенсирането на засегнатите вложители съгласно чл.7, §1 и чл.10, §1 от Директивата.

Умишленото /груба небрежност/ или по непредпазливост /неполагане на дължимата грижа/ неизпълнение на задълженията на държавата, произтичащи от правото на ЕС, е елемент, който следва да се вземе под внимание при преценката за достатъчно съществения характер на нарушението. Липсата на умисъл обаче не води автоматично до отсъствие на достатъчно съществено нарушение. Освен това, отговорността на държавата чрез нейните органи е принципно обективна. Само физическо лице може да формира субективно отношение към нарушението и в този смисъл да формира вина, а и в сферата на деликтното право умисълът се счита за груба небрежност. Изискването при всички случаи да е проявена груба небрежност, когато се ангажира отговорността на държавата за вреди от нарушаване правото на ЕС, надхвърля изискването за достатъчно съществен характер на нарушението. В този смисъл, неоснователно БНБ се позовава на разпоредбата на чл.79, ал.8 от ЗКИ, според която отговорността на надзорния орган може да бъде ангажирана само ако вредите са причинени умишлено.

В допълнение на гореизложеното следва да се посочи, че съгласно т. 5 от диспозитива на решението по дело 501/2018, правото на Съюза, и по-специално принципът на отговорност на държавите членки за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушаването на правото на Съюза, както и принципите на равностойност и на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието вредата да е причинена умишлено от съответния национален орган.

Както се сочи и в решението по дело С-571/16, неоснователно БНБ се позовава и на решение от 12 октомври 2004, Р. и др., дело С-222/02, тъй като спорът по главното дело в посочения случай касае отговорност на държавата поради непредприемането на надзорни мерки, предвидени в чл.3 от Директива 94/19, докато в настоящото производство ищцата ангажира отговорността на надзорния орган не за загубата на депозита си, а за неспазването на предвидените в Директива 94/19 условия и ред за компенсиране.

Не се споделя от съда становището на ответника, заявено в писмени бележки от 31.05.2021 г., че искът е неоснователен предвид задължителното тълкуване, дадено с т. 1 от диспозитива на решение от 25.03.2021 г. по

C-501/18, а именно: „Член 7, параграф 6 от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година, трябва да се тълкува в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до размера, определен в член 7, параграф 1а от тази директива, изменена с Директива 2009/14, след като компетентният национален орган установи неналичността на държаните от съответната кредитна институция депозити в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от посочената директива, изменена с Директива 2009/14, поради което член 7, параграф 6 от същата директива, изменена с Директива 2009/14, не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични.“. Така постановеното от СЕС не обуславя извод за липса на правна възможност за вложителите в К. АД да претендират обезщетение за вреди, причинени, поради забавено изплащане на гарантирания размер от депозитите им. Тълкуването по т. 1 от диспозитива на решението, видно и от т. 49, е в отговор на следния въпрос на запитващата юрисдикция: как трябва да се тълкува член 7, параграф 6 от Директива 94/19: в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до определения в член 7, параграф 1а от тази директива размер, или в смисъл, че дава на посочения вложител и основание да търси обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични. Според т. 57 от същото решение, съгласно член 7, параграф 1а от Директива 94/19 схемите за гарантиране на депозити трябва да осигуряват минимално равнище на покритие от 100 000 Е. за всеки вложител, освен ако съответните депозити са изключени по силата на член 2 от тази директива от гаранционния режим, или в съответствие с член 7, параграф 2 от същата са изключени или гарантирани в по-нисък размер в съответната държава членка. Съобразно т. 58 от решението, целите, преследвани с Директива 94/19, и от контекста, в който се вписва член 7, параграф 6 от нея, следва, че предвиденото в тази разпоредба „право на компенсация“, чиито размер е определен в член 7, параграф 1а, а условията на изплащане — уточнени в член 10, параграф 1 от тази директива, се отнася единствено до изплащането, от схемата за гарантиране на депозитите, на надлежно проверените вземания на вложителите, когато компетентните органи са установили в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 неналичността на депозитите, държани от съответната кредитна институция. Следователно, СЕС тълкува по категоричен начин приложението на член 7, параграф 6 от Директива 94/19, но не отрича правото

на вложителите на обезщетение за реално настъпили вреди в резултат на забавено изплащане на гарантирания размер на депозитите. Напротив, съгласно т. 97 от същото решение, при всички положения фактът, че не е установена неналичността на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, може да представлява достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и да позволи ангажирането на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза, като Съдът се позовава на решението по дело С 571/16, т. 115. В случая от ищцата се твърди именно нарушение на норма с директен ефект от Директива 94/19, в резултат на което претендира за ангажиране отговорността на държавата за съществено нарушение на правото на Съюза, като не е налице твърдение, че основанието за заплащане на вреди се съдържа в разпоредби от същата директива. Липсата на предвидено в Директива 94/19 основание за заплащане на вреди, различни от правото на компенсация по чл. 7, пар. 6 от директивата, не обуславя извод, че не е налице основание и правна възможност за ангажиране на отговорността на държава-членка за нарушение на норми с директен ефект от същата директива. В решение по дело С-571/16 /т.117/ и в решение по дело 501/18 /т. 63/ СЕС последователно постановява, че чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19 е норма с директен ефект и нарушението и може да обоснове ангажиране на отговорността на държавата за вреди от неизпълнението ѝ. Така и според т. 86 от решение по дело 501/18, член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 — освен че има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят права, които да позволят на вложителите да предявяват обезщетителни искове за вредите от забавеното изплащане на техните депозити в нарушение на тази разпоредба — налага на компетентния орган по смисъла на член 4, точка 2, подточка iii) от Регламент № 1093/2010 безусловно и достатъчно точно задължение. Противното становище противоречи на чл. 4, §3 ДЕС, както и на принципа на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът, съгласно практиката на СЕС, в т.ч. и съгласно т. 113 от решението по дело 501/18.

От БНБ е заявено възражение, че до датата на изплащане на гарантирания размер на влоговете, К. е начислявала договорна лихва върху процесния депозит, както и че в размера, изплатен на ищцата като гарантиран депозит, е включена както главница, така и договорна лихва за периода от 30.06.2014г. до изплащане на сумата. Неоснователни са доводите на ответника за липса на претърпени вреди, поради това, че на ищцата е начислявана договорна лихва от К.. Макар размерът на претендираното от него обезщетение за имуществени вреди да е определен чрез стойността на законната лихва за периода на забава, то не е лихва. Своевременното изпълнение на задължението по чл.1, §3 i) от Директива 94/19 би защитило в максимална степен, освен правата на вложителите, и обществения интерес, доколкото цел на директивата е не само защита на вложителите, а и стабилност на банковата система, която може да се постигне само ако държавите членки спазват предоставените на вложителите гаранции, въз основа на които да

считат депозитите си за защитени. Както следва и от съображения 8 и 9 от Директивата, за вложителите е от съществено значение да имат постоянен достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата води до нарушаване правата на ищцата. При липса на разпоредби в правото на ЕС по отношение на размера на дължимото обезщетение, се прилагат принципите на процесуалната автономия, равностойността и ефективността. Според българския закон, при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното право е законната лихва по чл.86 от ЗЗД.

Относно началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл.1, т.3, подт. i) от Директива 94/19, в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, изчислен от 20.06.2014г. (датата на поставянето на К. под надзор) изтича на 27.06.2014г. След този момент действително БНБ е в нарушение на правото на ЕС, но ищцата неправилно твърди, че още на 30.06.2014г. е следвало да има достъп до депозита си. Постановяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите, не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане. С акта, с който се установява неналичността на депозитите, се стартира схемата за изплащане на гарантираните депозити и считано от датата на постановяване на този акт, започва да тече срокът за изплащане. По аргумент от чл.23, ал.5 ЗГВБ, в случай че БНБ беше взела решението по чл.1, §3 i) в петдневния срок – т.е. най-късно на 27.06.2014г., то срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите изтича на 25.07.2014 г. От следващия ден - 26.07.2014г., ищцата започва да търпи реални вреди, поради неизплащане гарантирания размер на депозита. Решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014г., когато е отнет лиценза на К. и е стартирана процедурата по компенсиране по чл.10 от Директива 94/19. От тази дата включително БНБ вече не осъществява незаконосъобразно бездействие, поради което за периода от 06.11.2014г. до датата на изплащане на депозита липсва основание за обезщетение. Поради това периодът, за който се дължи обезщетение е 26.07.2014г. – 05.11 2014г.

Обстоятелството, че ЗГВБ /отм./ обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с решението за отнемане на лиценза на кредитната институция е ирелевантно, тъй като, както е приел СЕС в т.1 от диспозитива на решението по дело C-571/16, разпоредбите на чл.1, §3 и чл.10, § 1 от Директива 94/19/ЕО не допускат национално законодателство, което се отклонява от сроковете за установяване неналичността и за изплащане на депозитите. Тезата на ответника, че сроковете за изплащане на гарантираните депозити подлежат на свободно договаряне, е в противоречие с изискванията на директивата „да не се възпрепятства бързото изплащане“ и на императивното условие удължаване на императивните срокове да се извършва само „при изключителни обстоятелства“.

Неоснователни са доводите на ответника, че не е налице причинно-следствена връзка, тъй като дори БНБ да беше взела решението по чл. 1, пар. 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО в 5-дневния срок, е нямало как да започне изплащане на гарантираните депозити. Съгласно принципа, формулиран в чл.

81, ал. 2 от ЗЗД, обстоятелството, че длъжникът не разполага с парични средства за изпълнение на задължението, не го освобождава от отговорност. В контекста на прилаганите от държавите членки схеми за гарантиране на депозитите и за да се осигури тяхната ефективност, Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/18/ЕО, не обвързва по никакъв начин задвижването на компенсационния механизъм с условието схемата да разполага с достатъчно парични средства. Предвид императивния характер на сроковете за обявяване на депозитите за неналични и за стартиране на тяхното изплащане, в контекста на съображение 9 от Директива 94/19/ЕО – изискващо схемите за гарантиране на депозити да се намесят веднага след като депозитите са станали неналични, следва да се приеме, че липсата на достатъчно средства във Фонда за покриване на гарантираните депозити не може да се противопостави на правата на вложителите и поради това не изключва нито съществения характер на нарушението, извършено от БНБ, нито причинно следствената връзка с претърпените в следствие на това нарушение вреди.

За извършеното нарушение на правото на ЕС БНБ дължи обезщетение само за периода на забава – от момента, в който реално ищцата е трябвало да има достъп до депозита си до момента, в който нарушението е преустановено, а именно за периода от 26.07.2014 г. до 05.11.2014 г. вкл., за който е налице и причинно-следствена връзка между извършеното от БНБ нарушение и претърпените вреди. Както бе посочено по-горе в решението, по арг. чл. 23, ал. 5 ЗГВБ, в случай че БНБ бе взела решението по чл. 1, пар. 3, подт. и) в петдневния срок – т. е. най-късно на 27.06.2014 г., то срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите започва да тече считано от 30.06.2014 г. и изтича на 25.07.2014 г. Тъй като решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014 г. – когато е отнет лицензът на К., и съобразно действащото към момента законодателство е обявена неналичността на депозитите, след тази дата БНБ вече не е в забава.

Настоящият съдебен състав приема, че реално претърпяната от Г. М. вреда е разликата между законната лихва за периода 26.07.2014 г. – 05.11.2014 г. и изплатената за същия период договорна лихва по депозита на ищцата. Размерът на законната лихва върху сумата от гарантирания размер на влога от 196000 лв., определен чрез лихвения калкулатор, достъпен на интернет сайта на НАП, за периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. вкл. е 5624,38 лв. Съгласно констатациите на съдебно-счетоводната експертиза, начислената договорна лихва за същия период е в размер на 1 506,69 лв. Реално претърпяната от ищцата вреда по чл. 4 ЗОДОВ възлиза на сумата от 4117,69 лв. (5624,38 лв. - 1 506,69 лв.). Над този размер искът е неоснователен и следва да бъде отхвърлен.

В съответствие с нормата на чл. 81 ГПК съдът следва да се произнесе по претенциите на страните за присъждане на разноски:

Ищцата е направила разноски в общ размер на 771 лв., от които държавна такса 10 лв., платено адвокатско възнаграждение в размер на 611 лв. и платено възнаграждение за вещо лице – 150 лв. На основание чл. 10, ал. 3 ЗОДОВ (в приложимата към датата на предявяване на иска редакция) в полза на ищцата следва да се присъдят разноските по производството в общ размер

от 160 лв. и адвокатско възнаграждение в размер на 447,32 лв., съразмерно с уважената част от иска.

Неоснователно е искането на ответника за присъждане на сторените по делото разноски. Това е така, тъй като съгласно чл.10, ал. 2 ЗОДОВ разноските се заплащат от ищеца, ако искът бъде отхвърлен изцяло. Нормата на чл.10, ал. 4 ЗОДОВ (Нова – ДВ, бр. 94 от 2019 г.) е неприложима в настоящето производство съгласно § 6, ал.1 от ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ (ДВ, бр. 94 от 2019 г.), който предвижда приложение на закона за иски молби, подадени след влизането му в сила. Разгледаният в настоящото производство иск е предявен на 16.06.2017 г.

Воден от горното, Административен съд София град, 3-ти състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на Г. С. М., ЕГН [ЕГН], обезщетение за имуществени вреди в размер на 4117,69 лв. (четири хиляди сто и седемнадесет лв. и шестдесет и девет стотинки) лв., претърпени в периода от 26.07.2014 г. до 05.11.2014 г., в резултат на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в [фирма], в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, пар. 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити, както и сума в размер на 607,32 лв. (шестстотин и седем лв. и тридесет и две ст.), представляващи разноски по делото.

ОТХВЪРЛЯ иска в останалата част, за разликата над 4117,69 лв. до 5 624,38 лв.

Решението може да бъде обжалвано с касационна жалба пред Върховния административен съд, в 14-дневен срок от съобщението до страните и получаването на препис от съдебния акт.

СЪДИЯ: